

sunce sinut i pred naša vrata". Primeri še srbsko narodno pesmico:

„Božič, božič bata
Na oboja vrata,
Nosi kitu zlata,
Da pozlati brata,
I oboja podvoja.“

(Vuk, srb. pjes. I, 117.)

Navada je tudi, na božič postaviti na mizo izdobljeni sir, iz katerega vino pijejo. Sir streže gotovo na češčenje meseca, ker v glarnski dolini na Švicarskem še sedaj polni mesec imenujejo „Käs laib“, (Rochholz, Naturmyth. pag. 252 seq.), in pri Litovcih, kakor tudi pri Rusih uganjka: „kolač — pogača sirnata“ znači: mesec. V českih zagadkah se mesec veli: „kozji sireček“. (Erben, peš. 13.) Poseben kolač ali pogačo spečejo Slovaci in Slovenci kraj Mure, kot darilo ženinu in nevesti. Na kolaču so iz testá napravljene vse domače živali, na primer: konjiček, junček, kravica, koklja, piščeta. Temu kolaču — štruci, pravijo: basman, bosman. Dalj ima to besedo za mongolsko-tatarsko.

Nazori ženitve solnca z mesecem ali zemljo so imeli tudi svoje vplivanje na ženitvo, zato je bosman spečen v obhajanje solnčne ženitve, prišel v godovanje ljudskih ženitev, ker sta nebeški ženin in nebeška nevesta bila varuha ljudskih ženinov in ljudskih nevest.

Rusini božični kolač imenujejo korovaj, Slavonci pa hleb, ki ga jedó na božič, zovejo kravica, od besede srbsk. kravit, dampfen, aufbauen, slov. krevat, okrevat, torej „Dampfbrot“, kipljen kruh.

Božestvo solnca pa je bilo delitelj blagoslova, zato se pri Čehih božični kruh veli: štedrovka, štedrovnice, od štedri, faustus, srečen, in Rusini badnjak imenujejo ščedrik — vedrik. Pri Poljaci temu kruhu pravijo „strneta“, brz ko ne pečen s prošnjo, da bi strnina obrodila, — pri štirskih Slovencih pa: močen kruh, ali pomnožnik, in se še dan današnji peče in blagoslavlja od duhovnikov, kedar hodijo po krpljenji od Božiča do sv. treh kraljev.

Vuk imenuje božično pogačo: česnica. Mesi jo domačin in metne v njo kakov novac; kedar začnejo kositi razčesne eden pogačo in vsakemu dá kos, v čigar koscu je novac, on, pravijo, bode najsrečnejše celo leto.

Tudi na Francoskem in po Nemškem je navada, o Božiču peči poseben kruh sadjem nadevan, tako imenovani „Klötzenbrod“, pa jeli je to izvirno germanškega početka, dvomim.

Na Štorskem tudi pečejo kruh iz boba, in veli se ta kruh: bobov ded. Dajo ga z pomnožnikom vred blagoslovit, posebno nerodovitne žene, da bi postale rodovitne. Bob je bil, ker iz obilosemenja obstoji, tudi pri Rimljanih erotičen simbol, rimske žene so ga jedle o prazniku: „Matronalia“, pri katerem so žene jalovice prosile Juno Lucino (boginjo lune) za rodovitnost.

Tudi pri Srbih se peče kruh iz boba o „babinah“, to je obredih po rojstvu naših „krstitkih“, ki se obhajajo po vpeljovanji porodnice, in sosedje jej za-pojejo:

„Oj na delu na golemu — bob se zeleni,
A tko ga je posejao te se zeleni?

Mirko (oče novorojenega deteta) ga je posejao, te se zeleni,
Ruža mati deteta ga se nazobala, — srce je bolí.“

(Vuk, rječ. s. v. babine.)

Tudi Nemci pečejo na praznik sv. treh kraljev: „Bohnenkuchen“, in si izvolijo bobovega kralja „Bohnenkönig“ (Nork, Festkal. 62); vendar ker je

edino ta navada znana na gorenjem Bavarskem, kjer so nekdanj Slovani stanovali, se je ta navada gotovo iz slovanske dobe ohranila.

Staritrg pri Slovenjem gradcu meseca grudna 1879.

Mnogovrstne novice.

* Živega srebra se sedaj največ prideluje v rudnikih kalifornskih. Pred 3 leti so dobili živega srebra v Almadí (Almaden na Španjskem) 36.000, — v Idriji 8000, — v Nemčiji 2400, — v Kaliforniji pa 40.000 železnih flaš. Od te dobe je poskočila kalifornijska produkcija leta 1877. na 69.886, leta 1878. pa na 69.192 flaš. — Če bodo v Kaliforniji vsako leto toliko živega srebra pridelali, utegnejo mahoma žile njegove se posušiti. V Španiji in v Idriji ravnaajo s pridelovanjem živega srebra tako sistematično, da se tržna cena preveč ne alterira, pa vendar pridelek potrebščinam zadostuje. Idrijsko živo srebro velja od nekdanj za najbolje v Evropi, zato, ker je najčisteje.

* Število leta 1878. v našem cesarstvu na kant dejanih kmetovalcev, obrtnikov, trgovcev itd. je znašalo 3271. To je grozno število, al resnično je, ker se ta številka nahaja v poročilu c. kr. sodnijskega ministerstva za leto 1878. Tirjatve upnikov leta 1878. dognanih pravad so znašale 90 milijonov in 678.809 gold. Zanimivo je videti, koliko ljudi na enega človeka, ki je na kant prišel, pride v različnih deželah našega cesarstva.

Na enega človeka po takem pride ljudi na:

Kranjskem . . .	33.091	Gornj. Avstrijskem	14.344
Koroškem . . .	30.582	Primorskem . . .	12.384
Moravskem . . .	20.387	Tirolskem . . .	11.762
Štajarskem . . .	16.637	Šlezkem . . .	10.440
Bukovini . . .	15.514	Salcburškem . . .	6580
Dalmatinskem . . .	14.765	Spodnj. Avstrijskem	5520
Gališkem . . .	14.677	Predarliskem . . .	3109
Českem . . .	14.565		

Politične stvari.

Političen pregled leta 1879.

Ko so se nam lani osorej odprla novega leta vrata, se nam ni pokazalo nič posebno veselega. Vse je bilo še nekako megleno zunaj, znotraj pa velike homatije, Slovani potrti in v kot potisnjeni, zato pa tudi Avstrija oslabiljena. Bosna ni še bila vsa naša, razmere tam nerazvite, ni se še vedelo, bo li ostala nam, ali pa smo le kot žandarji drugim tlako delali na svojo škodo. Ob kratkem: čakali smo skrbni, kaj bo zunaj, kaj znotraj.

Ministerstvo Auerspergovo, čeravno uže na odpovedi, je vendar še bilo na krmilu in ž njim stranka za Avstrijo toliko škodljive sisteme; bilo je še mraz v Avstriji! Kmalu pa potegne gorkejši jug, ki prežene z ministerskega prestola Auersperga in nekaj njegovih družnikov. Ni bil še to popolen propad „ustavovercev“, kajti na čelo se pomakne zdaj Stremayr, pravo meso od mesa Auersperg-Lasserjevega, čegar sled pri nas še dolgo ne bo izginil; — vendar pa stopi ob enem v ministerstvo po cesarjevi volji grof Taaife, ki vzame v roke veslo notranjih zadev.

In to je bil klin v deblo ustavovercev — do tje tako močnih; zavrišali so kakor vrabci v prosu, če vržeš kamen med nje; razburjeni in vznemirjeni so začeli frfetati in zagnali krik, da Avstrija in nemštvo sta v nevarnosti! Strah njihov ni bil prazen, pretila je nevarnost, a ne Avstriji in njenim Nemcem, pač pa tako